

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВ У ПЕРІОД 1919-1939 рр. НА ЗАКАРПАТТІ

Станіслава Стек,

V курс, музичний факультет.

*Науковий керівник – Полякова І.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент.*

Початок ХХ століття ввійшов в історію України загальним відродженням і піднесенням національної духовності. Демократичні процеси в суспільстві сприяли надзвичайній активізації всіх сфер культурного життя, в тому числі художньої культури.

Початок національного оновлення на Закарпатті ознаменувався включенням краю до складу Чехословаччини у 1919 році. Чехословацький період історії Карпатської України став періодом культурного становлення українського етносу [1].

Духовний ренесанс українців Закарпаття ознаменувався появою різноманітних товариств культурно-освітнього спрямування. Їх роль та вклад у розвиток культурного життя краю не є рівноцінними, але всі вони є складовими загального культурно-просвітнього руху, який був покликаний згуртувати національну культуру та формувати самосвідомість нації [2].

Більшість товариств спеціалізувалися у вузькому напрямку діяльності. Таким, наприклад, було товариство “Школьная помощь”. Йому належить заслуга підняття видавничої справи на Закарпатті, матеріальна підтримка малозабезпеченої шкільної молоді, організація та утримання шкіл-інтернатів для дітей з незаможних сімей.

Пропагандою хорового мистецтва обмежувалась діяльність музичного товариства “Боян”. Заслугою його є і започаткування любительського театру на Закарпатті.

Трохи ширші сфери діяльності були у товариств “Відродження” та “Об’єднання руської молоді”. Це були студентські спілки, які займалися організацією лекцій та концертів культурно-освітнього характеру.

Та найбільш провідними осередками культурно-просвітницького руху на Закарпатті в першій третині ХХ століття були товариства ім. О.Духновича та товариство “Просвіта”. Саме їм належить неординарна роль у становленні культурного та мисецького життя Карпатської Русі-України [3]. Великий вклад цих товариств в розвиток освіти. Ними була створена мережа читалень на всій території Закарпаття, які стали осередками освіти і культури серед простого люду.

Музичні комісії товариства ім.Духновича та “Просвіти” займалися активною пропагандою музичного мистецтва. В результаті було створено сотні хорових колективів та оркестрів аматорського і професійного рівня.

Активізація театрального життя краю також є в послужному списку цих товариств. Визначною подією стала організація першого професійного театру на Закарпатті – “Руського театру товариства “Просвіта”.

Важливою сферою діяльності товариств була етнографічна розвідка. “Просвіта” та товариств ім.Духновича неодноразово організовували експедиції по збору фольклору та фінансували публікації етнографічних досліджень.

Отже, підсумовуючи викладений матеріал, слід зазначити, що діяльність культурно-освітніх товариств Закарпаття 20-30-х років цікавою і різноманітною. Багатогранність їх роботи пояснює величезний вплив на всі сфери культурного і мистецького життя краю. А неймовірна популярність свідчить про головне: вони знайшли шлях до народної душі, зуміли розбудити та згуртувати кращі творчі сили української нації.

1. Культурне життя в Україні: Західні Землі. Т.1: (1939-1953). – К.: Наук. думка, 1995. – С.5-7.
2. Чегиль С. Народопробудительская работа на Подкарпатской Руси // Подкарпатская Русь за годы 1919-1936. – Ужгород, 1936. – С.113-121.
3. Балега Ю. Культурно-освітні товариства: До історії Закарпаття // Закарпатська правда. – 1991. – 21, 22 лютого.

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ТА МЕЦЕНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТРОПОЛИТА А. ШЕПТИЦЬКОГО

Василь Філяк,
магістрант, музичний факультет.
Науковий керівник – *Дутчак В.Г.*,
кандидат мистецтвознавства, доцент.

Розвиток культури Галичини XIX–XX ст. неможливо розглядати без врахування діяльності греко-католицької церкви, що завжди була не лише у епіцентрі історії і політики краю, але служила могутнім каталізатором багатьох мистецьких процесів (у музиці, малярстві, театрі, освіті тощо). Священічі родини відіграли помітну роль як на початку становлення музичного мистецтва Галичини, так і впродовж всього його розвитку. На особливу увагу у цьому аспекті заслуговує постать Митрополита греко-католицької церкви, “українського Мойсея” за влучним виразом Івана Франка, – Андрея Шептицького (1865-1944).

А. Шептицький – це не тільки духовний “батько” більшості християн Галичини, найвідоміший подвижник церковної єдності, але і вихователь-просвітитель, меценат, опікун мистецьких процесів як Галичини, так і України загалом. Його церковна і культурно-громадська діяльність була